

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
18 septembrie st. v.
30 septembrie st. n.

Ese în fiecare duminică.
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 38.

ANUL XXIV.
1888.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei.

Bate la ușe.

— Novellă, de Carmen Sylva. —
(Urmare.)

IV.

Altwehringen.

Dăncă eră zăpada pe munți și în văi, a lene se strecură riul Wehr în giurul zidurilor, care întăriau odinioară castelul și satul. Luminările din sat erau toate stinse; numai în turlă sus o lampă singuratică rezervă lumina ei, prin noapte. Câte odată se mișcă o umbră ca și când ar fi venit dela o aripă, apoi se mișcă o mână ca și când ar redica o pânză. Din când în când totul se întuneca prin viscolul ce trosniă din nou locul. În lăuntrul odăii inșe eră liniște și căldură; păreții acoperiți de tablouri, mobilele și covorele moi și închise, un foc vesel în sobă, înaintea lui un divan acoperit cu un șal persan, mesele acoperite cu cărți, de a alungul unui părete o bibliotecă mare. La masa de scris în foisor ședea Leonia, la aceeaș mesă lângă care citise scrisoarea cea nefericită. Citiă și acum, și ea atunci citiă și ricitiă aceleași cuvinte: numai nu eră o scrisore, ci o gazetă, și în locul voinței neclintite, se vedeau lacrimi în ochii ei și isvoriau necontentit din ei. Eră descrierea nunții lui Burkhard și a Vilmei. »O Dómne! șopti Leonia, »primeșce-mi jertfa cu bunătate și dărușce-i fii! Nu lăsă să-mi fie zadarnică nenorocirea cea mare«.

Eră descrisă părechea cea minunată. Vilma ca o apariție din altă lume, încântător de frumósă, cu podoba sfilei ce se vedea pentru înteiăș dată pe fața ei. Adunarea fusese mare și strălucită.

— Dómne, arată-mi că-l iubeșce! se tânguiă Leonia. Dēcă îl iubeșce, voi fi cu bucurie singură drept jertfă, că nu i-am înțeles țericirea, că am fost egoistă în durerea mea după copil.

La toți săracii se gândiseră. Mirésa cea frumósă făcuse o serbare de Crăciun strălucită pentru toți copiii. Numai Toni lipsiă; căci Toni venise ca paj cu Leonia și-i ajutase în livrēua lui cea nouă să împodobescă un pom pentru copiii cei mai săraci din sat. Leonia le spuse povestea Crăciunului, cântă un cântec cu ei și le dete mănecare bună și caldă.

Se înțelege, despre asta nu sta nimic în gazetă, nici cum fusese strana Leoniei din biserica străveche, împodobită cu bradi în ajunul Crăciunului și cum preotul mulțumi lui Dumneșeu, care le trimise pe

acest anger milostiv! În gazetă sta despre o serbare strălucită dată în onórea noilor căsătoriți și despre plecarea lor. Cu tot demēnuntul eră descrisă manta de blană prețiosă a tinerei neveste; dar nu sta cum în vagon se aruncase în brațele bărbatului ei țicēnd:

— Sânt femeia cea mai fericită de pe fața pămēntului!

În momentul acela Burkhard se gândiă la Leonia și Wilma vēđu cu spaimă și cu gelozie acesta umbră în ochii lui.

Cât de pacinic cad fulgii, fără greutate, fără patimă, cu totul altfel decât florile de portocal care cad cu văpaia iubirii peste tinera păreche a noilor căsătoriți. Leonia îi vede ședēnd pôte în Sorrento seu la Genova, pentru a se bucura de primăveră la Riviera. I se pare, că și ea ar mai fi avut în sine flacările tinereței; dar și le-a năbușit singură și acum sânt troenite.

Ea ênsași nu crede că este rece de firea ei, de-și uneori i se părea așa. Dar când își aduce aminte de florile de portocal și de ochii albaștri a lui Burkhard, i se cutremură inima de tinerețe. Apoi își țice: »Tu ai vrut-o așa! Tu ai vrut să suferi mai bine singură, decât să faci pe alții să sufere! Acum sufer«! Se sculă, puse un lemn pe foc și luă fusul de tors. Puse o carte pe genunchi ca să citescă torcēnd: dar cartea remase deschisă și fusul nemășcat, Leonia sta cu ochii ațintiți în foc, privind cum sburau atâtea schinte în sus, atâtea schinte zadarnice. Afară un fulg se aședă peste celalt, până ce lumea eră înfășurată într' un înveliș alb și môle.

Deodată ușa se deschise și Toni intră forțe harnic cu o mēsuță de cēiu ce o impingea pe rotile înaintea lui; sus pe mēsuță clocotiă samovarul, pe când jos erau frumos aședate, de-ți veniă poită, carne rece și felii subțiri de pâne și unt. Dar Leonia începū să tōrcă, lăsând să fiērbă apa și să trosnescă focul. Avea lipsa de fôme a celor singuri și uită adesea să mănance. Toni părea că șcie cum merg trebile, căci în curēnd se ivi din nou pottind-o cu mare demnitate la cēiu. Leonia zimbī, apoi mănecă puțin. Se gândi: »Ei mănancă acum inghetată la marginea mării și pôte le e prē cād«? Și i se părea că simte mirosul trandafirilor, care i le aducea odinioară Burkhard în drumul lor prin Italia.

Toni arată mánios bucătăresei tot ce remăsese. »Dēcă ai gāti mai bine, ar și mănecă cuconița ceva«. Bucătăresa se plânse cu foc camerdinerului, și pentru desvinovățirea ei toți gustară din bucatele cele bune, până nu mai remase nimic.

Leonia redică perdéua spre iatacul ei, care in simplicitatea lui avea un aer virginal, și când își desprinsese părul cel frumos, părea că era cu mulți ani mai tineră.

In sfârșit veni primăvera, după ce luna lui martie n'adusese nimic decât zăpadă. Fagii scoteau la lumină frageda lor verdéță, stejarii foițele lor roșii și pădurea resună de cântecul paserilor.

Atunci intr-o dimineață veni un om călare cu o scrisóre: »Dacă mi-ai da voe, ți-aș cere diseră o césă de céiu. Burkhard«.

Tremură scrisóra in mâna ei; dar iute respunse: »Cu mare plăcere«. Ar fi vrut să scrie mai mult, dar nu mergea de loc. Ce ar fi putut scrie? Scóse pentru întâia dată rochia ei cea négră și puse cașmirul cel alb care-i plăcea lui atât de mult. Seménă cu o mirésă, cum alergă de ici până colo, neputénd găsi lucruri destul de alese și de bune.

Aședă jețul cel mai bun lângă foc ca să ședă și să fumeze in el, apoi se duse sus pe deal inspre ruină pentru a găsi cele dintei mǎrgăritărele.

In sfârșit un cal urcă in gónă mare délul. Cu bătaie de inimă, dar cu liniște esterióră, intimpină pe Burkhard la scară cu cuvintele: »Fii bine venit, ca un prietin« și-i intinse mâna, pe care el o sǎrută.

I se părea că îmbétrânise puțin in cele opt luni in care nu-l vėduse. Ba se vedeau și câteva fire de argint in barbă și la tēple. Burkhard îi dete brațul și o duse in odaie.

— Aveam voe să vin, nu e așa? ăise el. Nu trebuia să remán in veci departe de casa in care șede ángerul meu de pază

— N'am făgăduit să-ți remán prietină? De ce me mai intrebii?

— Ce pace e aici! ăise el uitându-se impregiur, par' că e in rai.

Inima Leoniei se opri in loc. Dēcă totuș n'ar fi fericit?

— E liniște ca la o femeie bētrână care a isprăvit cu lumea și cu sine énsăși, ăise zimbind. Dar acum, până când fac ceaiul, aș vré să-mi povestești de Italia și de Vilma.

Vorba Vilma îi trecuse cu atâta ușurință pe buze, încât Burkhard o privi uimit. Ea părea ocupată numai cu céiul și își stăpăniá tremurarea mânilor.

— Drumul a fost cam obositor, ăise Burkhard, aședéndu-se ostenit in jeț.

— Și aici vei fi găsit indată pré mult de lucru?

— Se înțelege, nu poți lipsi nepedepsit atâta vreme. Nimeni nu-și inchipuește cum s'adună trebile. și acum mai am și vizitele pe désupra. E multă mișcare la Grossheimbach, póte pré multă.

— Dar e bine că veđi mulți ómeni și îți intinđi influința.

— O Dómne! influința mea! Burkhard zimbi. De mult am lăsat-o la o parte.

Leonia se speria din nou de acest respuns.

— De ce? intrebă ea.

— Alte mâni duc acum sceptrul, și eu sânt de prisos.

— Eu n'aș lăsá cu desevėrsire domnirea pe mâna altora, e adeseori primejdios.

— M'am făcut fórte nepăsător pentru asemenea lucruri, căci nu găsesc că e de trebuință să-mi afirm personalitatea mea. Nu poți face ómenii cu de-a sila fericiți! și acum toți me găsesc mult mai amabil și mai plăcut.

Fiecare cuvént era ca o lovitură pentru Leonia. Ce se făcuse Burkhard al ei atât de mân-

dru odinióră. Și nici nu părea că simte, că se schimbasesc.

— Ai făcut cunoșcință cu mulți ómeni interesanți in Italia?

— Interesanți? Nu pré; séu póte nu me interesau pe mine. Me tem, că sânt cam unilateral și n'am avut nici-odată o aprețiere dréptă a vieței.

Leonia se gândi la călétoria ei cu el, cum făcea atunci pe cicerone, cum o introducea in cercurile celei mai inalte inteligințe, încât îi remăsese ceva pentru tótă vieța. Dar ăise cu mare liniște:

— Se 'nțelege, când stă omul atâta la țeră, pierde facultatea simțirii comune cu lumea cea mare, și atunci și vorbele neinsemnate devin pré importante pentru noi, căci ne-am desobișnuit din ele. Nu mai putem trece cu ușurință peste ceea ce e neinsemnat.

— Dar ce mai este insemnat in vieță? Tóte mi se par deșerte și sarbede.

Leoniei nu-i venia să crédă ce auđia. Ce-l făcuse atât de filosof pe acest om nesățios de vieță? Il judecase ea atât de greșit? Și înțelesese atât de reu natura lui?

(Va urmá.)

Ai plecat . . .

Ai plecat mánat de dor
Și te-ai dus tot inainte;
De cumplitul meu amor
Nu ți-ai mai adus aminte.

Eu cu sufletul sdrobotit
Am privit in a ta cale
Și cu lacrămi am stropit
Urma pasurilor tale.

Și me 'ntreb de ce-a apus
O iubire-atât de-adâncă?
Și me 'ntreb de ce te-ai dus
Și de ce te mai plâng încă?

Veronica Micle.

Minunate sânt căile tale.

— Novelă. —

(Urmare.)

»Și mie«, adause dómna Minerva-Atina cu fața acră.

»De ce?« intrebă Teofil ca să ăică și el ceva. căci cu gândurile era la afacerea nóstră de onóre. care-l cam băgase in gróze.

»Nu veđi speriată ce este, plánge cu hohot« respunse dómna Racovă.

Teofil avú ca o inspirațiune. Se porni spre Olimpia, ajunse inse la Hareta, lângă care steteam și eu de vr'o câteva momente, ca să-i iau adio, fără să fi găsit încă curagiul pentru acest greu pas.

»Domnișóră«, ăise Teofil cu un accent lamentabil cătră Hareta, pe care o luá drept Olimpia. »imi pare réu că accentuarea cavalerismului meu față cu domnul Stan Poporean, a avut nefericitul efect de a stórce lacrimi din gingașii ochi ai dtale«.

»Nu te înțeleg domnule«, replică Hareta cu recelă și mesurând pe intrevorbitorul ei cu un gest de dispreț de sus până jos.

»Dar«, continuă Teofil cu o grabă străină, »m'am otărit să me jertfesc pentru binele societății și nu voi da nici o urmare neînțelegerii, ce am avut cu fratele dtale».

»Cu fratele meu? N'am nici un' frate«, țise Hareta uimită de zăpăcăla acestui om.

»Ha, pardon, credeam că me adresez către domnișóra Olimpia Poporean, esclamă Teofil ștergându-și fruntea de sudori.

»Cuvintele dtale au ajuns la adresa lor cea adevărată, îmi permisei a me amestecă în vorbă. Știu că ai voit să-mi ceri scuse«, continuai cu dispreț. — »Pentru palma, ce ți-am dat. Le primesc aceste scuse«.

»Domnule Poporean«, strigă Hareta făcându-se albă ca păretele.

Se speriasse de profundul dispreț în care învăliseră pe acest om.

El inse, Teofil Didimoc, eră în realitate așa de mirșav, precum îl tacsasem și-l mai tacsam.

În loc să se învăpăieze de această insultă sângerôsă, zimbi a silă, îndrugă vr'o câteva cuvinte neînțelese, și se retrase.

Hareta îmi aruncă o privire, care-mi sfășia inima.

Acăsta privire părea a cuprinde un adio pentru vecie, o disperățiune nemărginită.

Credeam că voi trebui să mor.

Luai pe soră mea și plecai, ducând cu mine sicriul în care așeșasem speranțele mele cele daurite.

Dómna Racovă se speria de privirea cea plină de incrunțare, care se furisă prin genele mele, când i sărutai mâna la plecare.

Nu-mi țise la revedere, nn-mi dise nici măcar adio.

De câte ori me gândesc la disperarea ce me cuprinse atunci, me mir cum am putut să stau așa fără de nici o mișcare pentru nedobândirea fericirii mele cele pierdute, precum am stat în adevăr, de par că eram tēmpit.

Mai de multe ori mi-a venit pofta ca să-mi curm firul vieții mele, dar apoi am alungat acest gând, pôte din religiositate, dar mai curēnd cred, fiindcă eram încă tiner și fiindcă prin urmare nu murise încă speranța în inima mea: trăia, de și retrasă într'un colț și cu tôte că nu-mi puteam da sēmă de existența ei, — trăia dar nu mai avea puterea ca să me indrume la vr'una din acele lapte inimose, dela care me reținea mîntea mea, rațiunea mea de comerciant cu apucături practice.

Un om mai puțin disciplinat decât mine, găsindu-se în disperarea mea, și-ar fi dat mórtea, ar fi încercat a scăpă de acăsta viētă ticălosă ori ar fi alergat a-și căută uitare în desfrēnări. Eu nu făcui asta, eu me pusei pe muncă, pe o muncă neobosită, unica amică adevărată, care resplătește cu grațitudine nu numai materială, ci și morală, ostenele ce i se consacră.

Astfel căutam să uit ceea ce nu puteam schimbă.

V.

A doua ții tot orașul eră plin de svonul produs prin afacerea noastră.

În partea mea erau tinerii și din bețrâni aceia care erau mai neatérnați, cari nu erau în nici o relațiune cu tribunalul și n'așteptau nici un hatir dela președinte, er toți aceia cari erau avisați la bunele oficii ale acestuia, me condamnau, me numiau un resvrătitor, un om primejdios și de nimic.

Peste vr'o doue trei țile, Teofil fu numit practicant la tribunal, ca și când ar fi voit să-mi facă

mie în ciudă cu acăsta numire, căci acum nesuferitul avea un titlu și un post și putea să se însóre.

De și nu trăgea încă o plată destul de mare pentru susținerea unei case, nu eră impedeat dela căsătorie, căci atât părinții sei, cât și ai Haretei erau ómeni cu dare de mână și erau gata să inzestrez pe copiii lor.

Când auđii despre asta, îmi propusei să mai aștept până voi vedé cu ochii pecetluirea nefericirii mele, ș-apoi să-mi iau adio dela lume.

De vreme ce nu m'am mutat încă de pe acest terēm, numit ticălos de sfintii părinți, găsesc de lipsă a susține sus și tare, că nu mi-am călcat cuvēntul dat în acăsta privință. Așa dară trebuie să credem, că Teofil n'a luat pe Hareta în căsătorie.

Vom vedé.

Cele ce voi povesti acum nu le aflai decât mai târziu, din gura sócrei mele

În dimineța care urmase acelei nefaste seri unde cu purtarea mea cea nesocotită dărimasem clădirea fericirii mele, castelurile mele din Arcadia cea minunată, în acea dimineță domna Racovă, plină de nerăbdare, pândia venirea laptagiului.

Când făcea coterii, i se consumă de regulă tot laptele. A doua ții nu putea deci să servescă dejunul până ce nu venia laptagiul.

De astă dată onestul om, care prevedea casa Racovă cu prețiosul licuid, basa primei noastre nutrii, întârziase. Dar pôte că dómna Racovă se sculase mai de vreme ca de altă dată, destul că stetea la ferēstră, pândind sosirea laptagiului.

De odată-l veđu.

Eșiă tocmai din casele în care locuiam eu și care nu erau departe de casele domnului Racovă.

Cu alte cuvinte aveam pe unul și acelaș laptagiul eu și cu familia domnului jude. Dómna Racovă părea că nu șcea nimic despre acăsta coincidență, care de altmîntea nu putea fi de nici o însemnătate. Și totuși . . .

»Fatal«, țise ea veđend că laptagiul venia dela mine și esprimând acest cuvēnt, fu apucată de niște fiori reci.

»Par' că voiă să me otrăvescă cu privirea sa«, își țise fără de nici o legatură vedită între gândurile de mai adineori și de acum, care îi revocară momentul despărțirii mele de a sēră, unde me uitasem cam crunt la dēnsa, când îi sărutasem mâna.

Intru aceeaa sosi laptagiului, gata să mesóre și să tórne laptele cerut

Dómna Racovă asistă în persónă la acest act. Dar abia veđu laptele, pe care omul nostru voiă să-l deșerte în strachină, când se repeđi spre el și punēndu-i mâna pe braț, i țise cu ton energic.

»Nu turnă!«! apoi inse își luă sēma și reluă:

»Ba tórna, dar numai un singur litru, nu-mi trebuie mai mult decât atât«.

Laptagiul de-și cam uimit, esecută fără nici o vorbă dorința dómnei și plecă mai departe. N'avea timp să cēră esplicări.

»Presimțirile mele!«! borborosi dómna Racovă și luând strachina spre mirarea servitórei, se duse cu ea în iatac.

»Ce vrēi cu acea strachină?« o întrebă domnul Racovă, care eră ocupat cu facerea toaletei sale.

»Privesce?« replică dómna cu ton tragic ținēndu-i laptele sub nas.

»Ce să privesc?« făcū domnul.

»Laptele din strachină«.

»Ei bine, l'am veđut, ș-apoi!«

(Va urmă.)

S o n e t.

Inchis între pãreți de lut
Ce dulce-i traiul și tihnit!
De patemi nu mai ești muncit,
Ca și cum nu te-ai fi nãscut.

Strein de 'ntregul teu trecut,
Uitat de cei ce i-ai iubit,
De nici o lacrimã-i stropit
Mormentu-ți trist, necunoscut.

O! sub petroiul grãpei reci
Departa de lumești dureri,
In plãnsuri nu te mai ineci

N'ai chinuri și nici mângãeri
In cartea liniștei de veci
„A plãnge” nu-i scris nicãiri

R. Stavri.

Francillon.

— Comedie în 3 acte de A. Dumas fiul. —

(Urmare.)

Teresa. Mi aducem aminte ce-mi spuneai aici, chiar în locul acesta, eri.

Francina. Pe vremea aceea! cum dice bărbatu-meu. Dar trebuia să-ți mai aduci aminte și că ți-am dis: de me voi incredința vre-o dată că me înșelã, voi gãsi mijlocul sã nu-mi mai impart multã vreme iubirea cu alta.

Ei, am gãsit mijlocul și m'am slugit de el.

Teresa. Am vorbit cu dl de Riverollel; i-am hotãrit sã vie sã se deslușescã cu tine.

Francina. Nu-i ajunge deslușirea ce am avut? Mi se pare, cã a fost destul de lãmuritã.

Teresa. Nu vrei?

Francina. Nu vrãu. Nu mai am sã-i spui nimic.

Teresa. Atunci, pentru cã s'a gãndit cã pãte nu ved vrã, m'a însãrcinat sã-ți fac cunoscute hotãriri-le sale.

Francina. Me spãimãntați.

Teresa. Oh: te rog numai glumi: nici tu n'ai poftã de glume, cum n'am nici eu. Rușinea, demnitatea, respectul de sine inșe-și, stima omenilor cum se cade, a copiilor nu sũnt lucruri, cu care sã glumești. În cele din urmã dl de Riverollel mi-a spus, cã i-ar fi de ajuns, decã ai tãgãdui cele ce ai intãrit ađi diminetã. Numai sã-i giuri cã istorisirea, ce i-ai spus-o ea sã-ți resbuni o clipã de cele ce-ți fãcuse și ca sã-l sperii, — și e gata sã-ți intindã mãna.

Francina. Ce bunãtate! Ce suflet creștinesc! Imi va erta mie greșelele sale, decã eu n'am fãcut greșelã. M'a cređut, cãnd i-am spus cã sũnt vinovãtã — și me va crede tot atãt de ușor, cãnd i voi spune, cã sũnt nevinovãtã! Acestea sũnt deprinderi, pe care a fost silit sã le capete cu femeile, cu care fusese inaintea mea.

Teresa. Ce respuns imi dai?

Francina. Nu primesc! Acum sã-i vedem hotãriri-le.

Teresa. Vrã sã se departa.

Francina. Despãrtire de bunã voe ori prin judecatã?

Teresa. Te lasã pe tine sã alegi.

Francina. Atunci, prin judecatã, e mai sigur.

Teresa. Bine; dar, ori cum, nu te va invinovãți pe tine; tãtã vina o ia asupra-și.

Francina. Pentru ce?

Teresa. O face pentru lume, pentru numele seu, pentru al teu.

Francina. Nu primesc. Ne vom despãrți pentru greșeli din amãndoua pãrțile; ne vom spune greșelile tribunalului, care ne va judeca.

Teresa. Dar la fiu-teu, cãruia nu trebuie sã-i fie vr'o datã rușine de tine, nu te gãndești?

Francina. Am dat fiului meu mai bine de 300 de nopti. În vreme de mai bine de 3000 de nopti l-am ținut în brațe; dupã ce l-am fãcut din carnea mea, l-am hrãnit cu sãngele meu. Acãsta e singura greșelã, de care are sã me invinovãtescã dl de Riverollel; pãnã eri chiar era singurã. O va putea spune și inaintea judecãților. Indrãgostitã, indrãgostitã ne-bunește, am cerut tatãlui copilului mea cãte-va cãsuri din viața lui; n'a vrut sã mi le dee pentru cã le fãgãduie alteia. Eu îl rog, el își bate joc; eu plãng, el ride; eu ameninț, el imi raspunde: Du-te de te odihnește, ești bolnavã! Și plãcã. Trebuia sã me duc frumos sã me culc, ce e drept, sã me rog în tãcere, sã me supuii sãrtei, sã aștept rãbdãtãre pãnã se va face diuã, pentru ca cealaltã sã mi-l dea inapoi. De ce nu me adorã acum, cãnd sũnt tot atãt de vrednicã de dispreț, cum sũnt tãte cele pe care le iubește?

Teresa. Spuind singur, cã e vinovat, bărbatul teu își ispãșește antei în fața lumii o parte din vinã și te imputernicește sã ții copilul la tine.

Francina. La ce? Nu me mai simt în stare sã lupt în potriua pornirilor și moștenirilor unui nãm și sã impedic pe bãiat sã nu semene cu tatãl seu. Cãnd va implini douezeci de ani, bogat cum e, gentil, trãndav, fãrã sã vrã sã muncescã, ori mai bine nefiud în stare sã muncescã. Cãnd va implini douezeci de ani, fiul meu, va fi și fost amantul curtezanelor celor mai vestite din Paris, pãte fetelor celor pe care le va fi iubit tatal seu. Cãnd va fi de 30 de ani, va lua de nevãstã o feciãrã, ca sã vedã ce lucru e și, cãnd va vedã, o va izgoni, dicãnd: „Tot ca celelalte! Fiul meu! Fiul meu! Vai! va fi bărbat. Va trebui sã disprețuescã femeile cinstite. Va incepe antei cu muma sa; lucrurile vor merge și mai repede.

Teresa. Ai inebunit!

Francina. Ba nici odatã n'am avut mai mult sãnge rece decãt acum.

Teresa. Dar suferi?

Francina. A! am suferit mult: Acum s'a sfãrșit. Spune. Care sũnt celelalte hotãriri ale bărbatului meu?

Teresa. Iși așteptã notarul.

Francina. (Ridãnd). Ah! Ah!

Teresa. Veđi?

Francina. Da, într-o afacere ca aceea, de care Vedem noi acum, o afacere de onãre, de viața, de mãrte pãte, cuvãntul acesta: „notar” pare ciudat de tot. Eu nu vedeam „notarul”. Nu ți se pare cã „notarul” e așa pe d'asupra? În sfãrșit, fie și „notaru”. Ce are a face „notarul”?

Teresa. O sã aibã de hotãrit cu notarul teu averile fie-cãruia în parte, cãci dl de Riverollel vrã mai antei și inainte de tãte sã-ți inapoeze zestrea intrãgã.

Francina. Ce faptã mãrinimosã! E adevãrat, cã numai acãsta imi mai pãte inapoia.

Teresa. Pe urmã procedura își va urma calea în chipul, în care ți-va plãcea.

Francina. Fãrte bine.

Teresa. Nu mai ai sã-mi spui nimic?

Carmen Sylva intro copil.

Francina. Nimic.

Teresa. Atunci s'a sfârșit. Nu mai e nici o femeie cinstită, nici soție, nici mamă?

Francina. Nu mai e nimic; a ucis tot. Mijlocul, pe care l-am găsit și a cărui injosire n'o tăgăduesc, n'are decât un folos, dar îl are: numai îngăduise cercetările, e neindoiș, fără leac și me scapă în 24 de césuri și pentru vecie de un bărbat, pe care-l urăsc. Mijlocul acesta, taie ca securea, îmi aruncă corpul de o parte și sufletul de alta. M'ai vețut adineuri rișând când am auzit un cuvânt, într-o situație, care n'are nimic de ris, cel puțin pentru tine. Știi de ce am ris? Să-ți spui. Imi adoram bărbatul cu sufletul, cu trupul, într' un chip desăvârșit. Eram gata să-i fac toate gusturile, cum eram gata să-mi indeplinesc toate datorile. Eră un Dșeu pentru mine. Dar iubeam într'o lume în care nu-mi spusese nime că nu se iubește, astfel că am luat în de jale o stare pe care o ved de odată că e de ris, și eroul de eri me face să riș ađi. Înțelegi, că o femeie ca mine nu se departe fără socotelă, dobitoceșce, de toate datinele și de toate tradițiile educațiunii și origini sale, ca să se arunce în noroi, fără să aibă un cuvânt și o țintă. Un bărbat, care a iubit, care și mai iubeșce puțin nevêsta, când aude istorisire ca aceea, pe care i-am spus'o eu, ori omorâ pe ticălosă diutr'o singură lovitură, ori o ridică cu un cuvânt. Eu me gândeam: „Când va auzi așa, me va ucide, e neindoiș; și când a ridicat mâna strigând: »ticăloșo! m'am gândit: »în sfârșit, voi muri! »I-am și ăis, ca să-l îmbărbătez: »dar omorâ-me, nu veđi că acesta cer și eu!“ Aș!.. nu, nu m'a atins. Un bărbat cum trebuie nici nu dă în nevêsta lui, dar mi-te să o omore! Cu toate acestea n'ar curge sânge; bărbații sânt de călți și femeile de zdrențe. M'a întrebat de numele părtașului vinei mele, ca și cum ai mai căta să afli dela ce cuțitar e cumpărat cuțitul ce-ți implanți în pept! Când am intrat, după poruncă lui, în odaia mea, am așteptat incređătoare, neprefăcută, nădăjduind că va veni și-mi va face vr'o scenă, care s'ar sfârși cu aceste cuvinte: »te iubesc, te iert.« și frigurile și toate aiurările geloziei și ale iertării:

Fie, me inclin uimit...

ca în Favorita. N'a venit, cerceta slugile, căută dovedi la negustorul de costume; me pândia la ghiata cređând că e ascuns bine; cetea sfaturi tatălui și prietenilor sei, sfaturi pe care incailea nu le urmă! Nici Othello, nici Fernand! Sganulle! Să te prăpădești de ris, cum diceam eri! — acum 100000 de ani....

Dumitru Stăncescu.

In pădure.

P e cărarea din pădure,
Prinsă de o dulce jale,
Ascultai un viers de fluier,
Când te-am întâlnit.

Și în farmecul acela
Mi-ai zimbit cu bunătate;
Aiurit, pe cât îmi pare
Ți-am respuns pe jumătate.

Și te-ai dus tot înainte . . .
Trist priviam cum lin te pierđi
Printre bolțile nfrunđite —
Inger dulce cu ochi verđi!

Eră frémêtul de frunđe
Ingáná măruntu-ți mers;
Fluerul suná în vale
Un atât de duios viers!....

Ión Păun.

Folósele practice ale meteorologiei.

(Urmare.)

Asă se pot dovedi aci matematiceșce folósele practice: Decă se compută de 1 tónă la ăi numai 1 fr. ca spese de porto, ér povóra unei corabii cu 600 tóne calcul mediu, resultă la ăi un câștig de 600 fr. Am vețut inse, cumcă prin căletoria indicată de Maury se scurtéză drumul până în Australia cu 120 ăile cari dau un câștig de 72,000 fr. Va se ăică o singură corabie câștigă în o singură căletoria din Európa până în Australia și retour, acestea cruța la an suma de 120,600,000 fr. carea calculată numai pre 25 de ani dă fabulosa sumă de 2 miliarde și 240 milioane fr. Se nu uităm inse de celelalte continente, se nu uite mai departe de câștigul în timp, carele este cel mai scump capital cu deosebire pentru lumea comerciale.

O altă parte practică a Meteorologie este următórea. În țerile unde să cultivéză așa numitul plutărit, precum și în ținuturile nóstre, este de multă însemnătate de a se șci cantitățile de apă ce curge pe anumite riuri în anumite vremi, ca așa să se potă orientá în privința timpului de plutărit și a mărimei plutelor. Acesta se pôte ajunge numai cu ajutorul observațiunilor meteorologice și respective hydrometrice. Sânt anumiți rami de industrie pr. morăritul, cari să baséză numai pe puterea apei din respectivele riuri și riulețe, prin urmare au trebuință de a cunoșce cantitatea minimală de apă, ce curge pe acele riuri.

Dar nu de mai puțină însemnătate este și cunoșcerea macsimului de apă. ce curge pe un riu mai ales în acele țeri precum este și Ungaria, în cari sânt ținuturi întregi espuse esundărilor, pentru ca cunoscându-se macsimul apei, ce pôte curge pe un riu, să se potă luá de cu bună vreme toate măsurile de precauțiune. În America am vețut și mai sus, că este introdus un sistem de stațiuni de alarmă, cari au însărcinarea de a avisá totdeuna ținuturilor dela șes destul de timpuriu, când să observă prin părțile de sus ale riuurilor, că s'au pornit ploii torențiale, în urmă cărora să prevede periclul esundării ce amenință ținuturile dela șesu.

Decă astiel de stațiuni s'ar introduce peste tot locul, unde se pot ivi astiel de casuri de esundări, s'ar incungiuira multe nenorociri.

Cine nu cunoșce însemnătatea irigațiunilor și a canalisațiunii pentru agricultură, cari se baséză pe cunoșcerea cantităților de hydrometeore, ce cad la un loc și cari cantități nu se pót constata decât cu ajutorul meteorologiei!?

Încă o parte folositoare a meteorologiei:

Care grădinariu, vieriu, pomolog s'au în genere care agricultor nu șcie, câte daune aduce bruma atât la flori cât și la fructele de pomi, la struguri etc.? De toate aceste pagube îi pôte mântui numai șciința meteorologică. Dênsa ne invêță, cumcă totdeuna, de

câte-ori cade brumă, temperatura aerului precum și umezela absolută este mică ér radiarea căldurei peste nopțe forte mare. Dēcă temperatura aerului nu este mai mare de 1—5°, ér' umezela absolută mai mică de 4mm, atunci punctul pentru róaă este sub 0, va se dĩa fiind ceriul inseninat, pozitiv va cãdã brumă.

Meteorologia prognoséză cãderea de brumă numai pãnã in 24—48 ore, dar destul de timpuriu pentru a se putea ingriji, ca sã se scutescã plãntele de efectele ei dãunãcióse. Horticultorii nóstri și pãnã acuma au luat mijlóce de precauțiune la unele plante mai simțitóre precum: crastaveții, fasole, baraboi etc., acoperindu-le in timp de nópțe. Dar nu tóte plantele se pot acoperi și scuti in acest mod, precum sânt arborii și cu deosecire viile. Aci se folosesc alte mijlóce precum: fum de gunóe, de thээр etc.

*

Pe urmã inse ca o parte practicã a științei meteorologice se póte numera: Climatologia, adecã acea știință, carea se ocupã cu cunoșcerea stãrii mediã a elementelor meteorologice din un loc, intre cari sânt a se înțelege și variațiunile regulate șilnice și anuale:

Incã de pe timpul marelui Humbold este cunoscutã insemnãtatea climei pentru un loc s'au un ținut. Nu ests nici un ram din științele naturale, care sã nu reflecteze la insemnãtatea acestei științe. In botanicã, in zoologiã, in agriculturã, in silviculturã, in horticulturã, dar chiar și in medicinã cunoșcerea climei și a influinței ei este de cea mai mare importanță.

Decã cineva voieșce se cultiveze in un anumit loc cutare plantã, are se șcie mai antei cãtã cantitate de cãldurã trebueșce acelei plante și pe cãt timp, apoi care este temperatura mediã, mactimalã și minimalã pentru acel loc. Din necunoșcerea acestor condițiuni, cãte incercãri de aclimatizare de plante au remas fãrã succes, fãcându-se cheltueli zadarnice. Indeșert am cercã se cultivãm holde de grãu s'au vii la vèrful munților și de geba am planta Rhododendron seu Albumelã seu Curechiu de munte in grãdinele nóstre, cãci aceste plante nu se vor aclimatisã și decã vor trãi un an s'au doi, vor perĩ, pentrucã alta este clima dela munte și alta cea dela șes, de acea vedem, cã alta este flora alpinã și alta cea dela șes.

Precum cu plantele așã și cu animalele.

Apoi cunoșcerea tuturor acestor condițiuni de aclimatizare ne invetã meteorologia.

Dar cunoșcerea condițiilor climantice ale unui loc este de mare insemnãtate pentru medicinã, pentrucã prosperarea sãnãtãții unui om se condiționézã forte de multe ori de climatul unui loc. De acea nu arareori vedem casurile, cã ómenilor cu anmite morburi li se recomãnde schimbarea climei. Acãsta inse nu s'ar putã face, decã nu s'ar cunoșce elementele meteorologice, ce constituesc clima respectivelor ținuturi.

›In igienã cunoșcerea temperaturii și a celorlalte elemente climatice este de un interes capital. Un medic nu se póte gândi a aplicã intr'o localitate unele mesuri, ce dictézã știința igieniei, fãrã se cunoșcã cu precisiune valórea elementelor climatice a localitãții din cestiune. In special stațiunile balneare trebuesc studiate cu o deosebitã luare aminte spre a le determina clima lor particularã. Fãrã cunoșcerea acestei clime in generalitatea sa și mai cu sãmã in extremele sale, un medic nu póte prescrie nnui bolnav a merge la cutare stațiune balnearã.*).

*) Stef. C. Hepites. Analele Institutului meteorologic al Romãniei A. II. p. 131., București 1888.

Ètã darã și aci serviciile, ce ni le face meteorologia. Tot in legãturã cu studiarea climei unui ținut ne invetã tot meteorologia despre folósele, ce ni le aduc pãdurile pentru a inbunãtãți clima unui ținut, precum de altã parte daunele, ce ni se causézã prin devastarea pãdurilor nu numai din punct de vedere al climei, dar și din punctul de vedere al deselor esundari de ape.

Meteorologia mai are ancã o importanță deosebitã din punctul de vedere al influinței, ce au pãdurile asupra timpului și asupra climei, asupra promovãrii sau impedecãrii de esundãri, asupra bogãției sau lipsei de isvóre și peste tot asupra stãrii igienice și culturale, in care se aflã țeri intregi*).

Pentru a se constatã importanța ce o are meteorologia și din aceste puncte de vedere au inceput a se intemeiã stațiuni meteorologice speciale forestiere. Mai antei a intemeiut regatul Saxoniei intre anii 1862—3 9 stațiuni forestiere; regatul Bavariei intre 1866—7 19 stațiuni, dupã cari s'au intemeiat in Helvetia, Italia, Austria, Prusia, Rusia.

*

Aceste puține date vor fi suficiente pentru a pricepe importanța acestui studiu, se va înțelege pentru ce tóte statele au inceput a o imbrãtoșã, și a-i da tot sucursul posibil. Astfel va progresã acãsta tinerã știință spre binele comun al ómenimei intregi

Dr. A. P. Alexi.

Doine din Ardeal.

XXII.

Dragi-mi sânt fetele dragi,
Vera când culeg la fragi,
Unde-s multe și merunte
Și nu'ncap sã se sãrute.

XXIII.

Cucule dela pãdure
Dute la mãndra și-i spune
Sã nu-și mai ia haine bune,
Cãci me duc și ea remãne,

XXIV.

La pórtã mãndruții mele
Rêsãrit-au dóue stele,
Și-așã sunt de luminóse
Ca și mãndra de frumóșã.

XXV.

Nu gãndi mãndra gãndi,
Cã sórele când resare,
Resare la voi in curte
Și tu ești mãndra de frunte;
Cãci sórele când resãre,
Resare la lumea tótã
Și tu ești mãndra de códã.

XXVI.

Fóie verde lemn domnesc
Stau in loc, și mē gãndesc
In ce parte sã pornesc
Cu mãndra sã me-'ntãlnesc,
Dóuã vorbe sã-i vorbesc,
Ș-apoi sã mē prãpãdesc.

Pompiliu Predovicu.

*) Dr. A. P. Alexi. Insemnãtatea științelor naturale. Sibiu 1883.

Discursul prezidențial al lui Iosif Vulcan

cu care a deschis adunarea generală din Lugoj a Societății pentru fond de teatru român, la 29 septembrie 1888.

Onorabilă adunare generală!

Intimpinarea simpatică, ce s'a făcut în orașul acesta Societății noastre acum a doua-ora, îmi impune plăcuta datorie, ca primele cuvinte ce le rostesc din locul ce am onoarea a-l ocupa, să fie ale sentimentului de mulțămintă ferbinte.

Ori cât de căldurosă este inse simpatia ce manifestați față de noi și cu acesta ocaziune, aceea nu ne surprinde, căci am știut că stégul pe care strălucește cuvântul »cultură«, p'aici nu pöte fi primit decât cu entuziasm. Trecutul acestui ținut ne-a inspirat convingerea acesta. Acel trecut ne-a deprins să vedem spriginindu-se la dvöstre töte mișcările noastre culturale; ba am avut ocaziuni să zărim izbucnind din acestea părți chiar unele din primele schintei ale deșteptării intelectuale române.

Bănatul își are pagina în istoria dezvoltării noastre culturale. Paul Iorgovici și Cichindeal sunt niște colonne ale acesteia. Generațiunea actuală, depozitara stăruințelor bătrâne, nu pöte decât să mērgă înainte pe calea începută

*

Înaintarea noastră în cultură, pornită din mai multe puncte, reclamă ca toți să ne facem datoria. Și 'n deosebi Societatea noastră are neapărată trebuință de ajutorul tuturor, căci numai cu puteri unite va puté realizá scopul ce și l'a ficsat. Sânt optspredece ani, de când ne constituirăm și etiă abia acum putem să constatăm, că avem o temelie, care ne asiguréză trainicia ideii ce voim să 'ntrupăm.

Cam târziu atingem rezultatul acesta; dar ș-acuma ne umple de bucurie, căci are să convingă pe ori cine, că întreprinderea noastră nu este a luptă stērpă în care ne risipim de prisos puterile, că nisuinta noastră din an în an se 'nvërtoșeză mai tare și că realizarea scopului final este asigurată.

Când s'a înființat Societatea noastră, o sémă de ómeni de ai noștri, pessimisti afară din cale, clătinaând din cap, diceau că umblăm după utopii și că 'n cazul cel mai bun numai generațiunea a treia seú a patra va puté vedé realizându-se scopul.

Ce vreti?! — ne diceau și ne dic ei. Dar nu vedeți, că idea voastră reclamă un fond colosal și că n'aveți s'apelați decât la societatea românescă?! Slabă nădejde. Societatea românescă are doue slăbiciuni mari: nepăsarea și săracia; cei cu dare de mână nu pré au sentimentul datoriei, ér cei ce-l au sânt săraci. Aceste doue defecte sânt stâncile de cari se izbesc la noi töte pornirile frumoșe, ele sânt stavilele progresului nostru. Voiți esemple? Etiă Asociațiunea transilvană! Sânt aproape trei deci de ani de când s'a înființat și la început cu toții ne-am pus umerul s'o redicăm. Și cum stă astăzi! Are un fond din care abia se pote ajutorá o mică parte din aspirațiuni. — Se simte necesitatea d'a înființă o școlă mai înaltă de fete. Asociațiunea transilvană aduce jertfe mari în interesul acesta; apoi face apel cătră publicul românesc să contribue. Și care e rezultatul? Școlă înființată se luptă cu deficit. —

Literatura? Dar cine o spriginește? Döră salónele? Inse prin cele din Ungaria nu o pré înțeleg, prin cele din Ardeal și 'n părțile banatice se cultivă limba germană, în Bucovina le copleșește tot idiomul acesta însoțit de cel slavic; ér în România n'auți decât franțuzește; în töte și pretotindenii literatura română ecte orfană părăsită. Séu döră casinele i dau spriginul? Nici acestea. Ele gândesc că-și implinesc misiunea, decă se abonéză la câteva diare: inse cărți, și mai cu sémă cărți de valóre, nu cumpēră. Publicul? Acela își caută de treburi și n'are timp să se ocupe de literatură. — Artele? Să nici nu vorbim de acestea! Talente am avé, dar unde-s Mecenații? — Se dice, că sântem săraci. Este adevérat. Ne lipsesc multe de töte, dar săracia noastră de frunte e lipsa de zel. Fără zel nu faci nimica, să fii chiar bogătoiu lumeni; de ai zel, uiți că ești sărac, căci zelul scöte și din busunarul cerșitorului gologanul. În timpul mai nou, acestor doue scăderi li s'a mai adaugat una și mai mare: disharmonia ce s'a vērít în classa inteligentă română. Duceți-ve ori unde, și 'n tot locul veți găsi-o sfășiată. Avem tot felul de partide, ne sfădim pentru politică, ne desbinăm pentru confesiune, ne cărăim pentru pozițiunea socială, ne invidiăm starea materială și pretotidene ne urim personalmente, ba 'n unele locuri am ajuns pân' acolo, încat amicii vechi nu se mai cunosc și nici nu se salută. Noi între noi ne luptăm, ne sfășiăm, ne consumăm și ne risipim puterile. — Astfel de societate nu pöte să facă nici lucrul cel mai mic, chiar nimica. E bine, cu astfel de societate voiți să faceți teatrul național, care cere spriginul material și intelectual al tuturor?!“

Am auđit de multe ori aceste observațiuni pesimiste. Și tocmai de aceea sânt de părerea, că trebe să le relevăm în publicitate. E timpul și locul, mai cu sémă în o astfel de adunare, să le discutăm, să le esaminăm și să ne facem concluziunea.

E bine, merită óre societatea română apostrofaarea ce i se face? Ca să putem respunde, trebe să esaminăm înteu activitatea ei. Ce face societatea română?

Lucröză ea mult séu puțin, este o cestiune de aprețiare; dar în o privință nu putem decât s'avem toți aceeaș părere, că adevă ea ne produce tot ce avem. Inse decă vom constată, că 'n timp relativ scurt am înaintat förte repede și că cu ce factori s'a produs progresul acesta: éráș trebe să fim unanimi întrú a recunósce, că deú societatea română a făcut mult, förte mult.

Noi n'avem aristocrație, căci timpurile vitrege ne-au răpit-o; aproape toți căti formăm ađi classa inteligentă, am eșit din popor; părinții, moșii noștri cu mari jertfe ne-au ținut pe noi séu pe înaintașii noștri la școli; unii ș-au cheltuit cu băeții lor tot avutul, alții le-a adus hrana 'n desagi, până ce i-a făcut ómeni cu carte. Cartea a fost aproape singura moștenire a generațiunii actuale. Muncind din greu trăiesc ómenii noștri și cu sudórea feței își fac unii câte o stăricică.

Și cu töte acestea, școlile noastre dela sate se tot înmulțesc, tinerimea de ambele secse înaintéză în cultură, talentele alese studiéză la universități cu stipendii, preoțiimea se rentórece cu titluri academice, avem bărbați cu renume și peste frontierele patriei noastre, din an în an se înființéză câte o tipografie nouă, direcțiunea literaturii a început să dea p'o cale mai bună, institutele de 'nvěțământ se sporesc și cele vechi ieu un avěnt mai nalt, diecesele noastre dispun de mari fonduri culturale, începem să întemeiăm institute de credit și economii, din prisosul nostru dăm

și artelor, redicăm drapelul Thaliei române, incetul cu incetul, crucer cu crucer, i adunăm un fond. . . . Un progres gigantic, în timp de 30-40 de ani, reprezentând toate mișcările noastre culturale un capital de mai multe milioane, adunat — din sărăcia noastră.

Un rezultat înuimitor acesta! Trebuie să ne luăm pălăria și să ne închinăm activității care l'a produs. Acesta probază totodată puternicul spirit de conservare al elementului nostru și puterea de viață a gîntei căreia aparținem.

Este adevărat, că s'ar fi putut face și mai mult, căci zelul uneori cam slăbește, er de altă-dată indiferentismul ne vestește multe inițiative laudabile și nu arare ori disharmonia pune pedeci la realizarea unor idei salutare. Nu toți ne facem datoria, mulți lipsesc dela posturile lor; durere, căci decă toți ar fi la nălțimea misiunii lor; cu talentele și cu puterile noastre străvechi, am pute produce minuni.

Dar la alte națiuni nu dăm de asemenea defecte? Egoismul, interesele familiare, ambițiunea vanitōsă, invidia și ura, pasiunea de imbogățire, iubirea lăcșului, nepăsarea de cauzele de obște, n'au și 'n ele un rol însemnat? Viața lor socială, în egale condițiuni de existență cu a noastră, lucrăz ea mai mult decăt societatea română? Ba. Cu ce drept putem dară pretinde, ca numai a noastră să n'aiă slăbiciuni, ca numai ea să fie totă virtute și să facă mai mult decăt alte nēmuri?

Disharmonia, ee e dreptul, dōră e mai mare decăt la alte națiuni. Dar ce să facem!? Sângele ni-i de vină. E mai ferbinte, curge mai repede decăt al altora. Temperamentul nostru e mai impresionabil. Are timbrul rasei latine.

Inse ori cât de acute ar deveni a une ori rapōrtele noastre sociale, sînt margini peste cari valorile ei nu străbat, sînt considerațiuni cari pun stavilă izbirilor stricăciōse, sînt cuvinte cari fac punte deasupra prepastiei ce desparte patimele inverșunate.

Ori cât de mult ne-am urî, ori cât de grozav ne-am vorbi de reu, ori cât de crâncen ne-am dușmăni: când vine vorba de cultura noastră, când se cere concursul nostru în interesul ei, nimene nu mai esiteză, se uită toate certurile de pân' atunci, toți ne-adunăm sub stēgul ei, dăm mîna ca frați, și lucrăm împreună.

Adunările generale ale Societății noastre ne-au oferit destule ocațiuni, ca să ne dobândim convingerea acēsta. La apropierea stēgului nostru, societatea română pretotindene s'a schimbat ca prin farmec; nențelegerile s'au imbinat în o frățietate armoniōsă și roditoare; indiferentismul s'a prefăcut în zel, bogatul și săracul de-o potrivă ș-a deschis pungile, ba și vēduvele ș-au adus obolul. Astfel, pe lângă multele trebuințe ce-i reclamă ajutorul, societatea română ne-a pus la dispoziție un fond, care prin administrația comitetului se urcă ađi aproape la 50,000 fl.

Sumă mică încă spre a pute realiză scopul final, dar indestulitōre spre a susține — ceea ce dăsei la început — că acuma avem o temelie, pe care putem să clădim credința neclătītă, că realizarea acelu scop este asigurată.

Costatând cu bucurie, c'a sosit și timpul acesta, am onōre a deschide adunarea generală.

Raportul comitetului

Societății pentru fond de teatru român, cătră adunarea generală din Lugos, ținută la 29 septembrie n. 1888.

Onorată adunare generală!

Comitetul societății pentru fond de teatru român face următorul raport.

I. Averele societății.

Averele societății constă ađi din următoarele:

1. Obligațiuni de stat în preț de 21,325 fl. 66 cr.	
2. Acțiuni de ale »Albinei« . . . 7,800 » — »	
3. Acțiuni de ale »Transilvaniei« 900 » — »	
4. Depozite la »Albina« 17,776 » 2 »	
5. Obligațiuni private 100 » — »	
5. Bani gata 146 » 88 »	
	la oaltă 48,048 » 56 »

După raportul cătră adunarea generală din 1887, ținută în Oravița-montană, averea societății a fost atunci de 44.700 » 44 »

În urmăre, din anul trecut până ađi fondul societății s'a sporit cu 3,348 » 12 »

II. Restanțele membrilor.

Membrii fondatori, după lista sub % au ramas detori cu 3,110 » — »	
Eră membrii ordinari, după lista sub % au ramas detori cu 599 » — »	
	restanțele fac 3,709 » — »

Un timp lung s'a practicat, că membrii fondatori și ordinari s'au subseris numai în liste. Listele s'au aflat de neacomodate pentru ținerea în evidență, pentru manipularea cassei și în cas de proces, de orece după atare liste rămân uneori câte 10—15 inși în restanță și de orece listele n'au însușirile unei obligațiuni.

Pentru acēsta comitetul a ordonat ca să se tipărescă obligațiuni, și rōgă pe on. adunare generală ca pe viitor numai pe aceia să-i primescă de membri fondatori sēu ordinari, cari sēu plătesc tacsele sēu subseriu obligațiunile.

S'au făcut atari provocări pentru plătire și pe basa listelor, dar nu s'a dat răspuns; de altă parte unii restanțieri au legat împăcătune judecătōrescă, sēu sînt prin sentință judecați, și deci unii ar pute plăti, nu plătesc nici cametele deci comitetul va fi silit să începă și cu esecutiunile.

Pōte că unii dintre membrii fondatori sēu ordinari s'au subseris mai mult din față, decăt din zel național, și comitetul crede, că adunarea generală își-va da invoirea, ca listele restanțierilor să se publice în jurnalele românești, căci mai bine e. ca să nu se subscrie nime, decă nu vrē seu nu pōte plăti, decăt prin subscriere să cauese societății și spese.

III. Diplomele

Dintre membrii fondatori, cari au plătit tacsele, 48 au capētat diplome, eră dintre membrii ordinari, 34. La oaltă 82.

IV. Premiu de 300 fl

Adunarea generală din Șomeuta mare, în ședința sa din 12 aug. 1886, după punctul 5 al protocolului alăturat 3 [. a decis, ca să se scrie un premiu de 300 fl. pentru piesa cea mai bună teatrală, și a îndrumat comitetul, ca să facă o propunere motivată cătră adunarea generală viitoare. Comitetul în acēsta cauză a adus decisiune și respective a făcut propunerea din 1 iuliu 1887 nr 5. alăturată sub 4 %., dar adunarea generală din Oravița-montană în ședința sa din 26 sept. 1887, după protocolul mai jos alăturat sub nrul 6, a decis ca acēsta cauză de nou să se desbată la adunarea viitoare; pentru acēsta comitetul o subșterne și dechiară, că și acum își susține propunerea,

V. Silvania.

Silvania, institutul de credit și de economii, cu reședința în Șimleu, prin scrisoarea sa din 8 martiu 1888 nr. 45, a recercat pe președintele societății, după cum se vede din aceluși sub 5 %. — ca societatea pentru fond de teatru român să depună din fondul său o parte și la institutul Silvania: — dar fiind că comitetul nu se simte imputernicit nici prin statute, nici prin adunarea generală, ca să-și schimbe modul de manipulare usuat până acuma, și anume ca să decidă în cauză, — comitetul așterne recușițiunea la adunarea generală, — și face numai observațiunea, că împărțindu-se fondul la mai multe institute, s'ar îngreună agendele cassarului.

VI. Comitetul.

Comitetul prezintă a fost ales în 28 sept. 1885 în adunarea generală din Bogșa montană, și fiindcă acuma decurg cei trei ani, pe cari a fost ales, comitetul depune mandatul la adunarea generală, mulțămesc pentru încrederea ce i s'a dat și cere absolvirea sa.

Protocoalele adunării din Oravița-montană se alătură sub 6 și 7.

Din ședința comitetului societății pentru fond de teatru român, ținută în 21 iunie 1888 în Buda-pesta.

In numele comitetului:

Dr. At. Marienescu,
secretar.

Iosif Hosszu,
președinte.

C o p i a

jurnalului de casă pentru percepțiile și erogatele societății fondului de teatru român pe anul 1887/1888.

PERCEPTE.

	Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
Cu ocaziunea încheierii socotelilor din 2 august 1887 pentru adunarea din Oravița s'a arătat starea casei cu	111 78	44,588 66
1887 6/11 Dl Iosif Vulcan ca presidentul adunării generale din Oravița trimite banii adunați cu ocaziunea acăsta în suma de	596 81	
1888 2/5 Pentru cupóne s'au încasat	538 25	
4/5 S'a cumpărat papirul de credit 5% jărădékölcsön nr. 954 à nominal 1000 fl. cu cuponul dela 1 iunie		1000 —
S'a scontrat cassa în 21 iunie 1888, aflându-se percepțiunea în bani cu	1246 fl. 84 cr.	
erogațiunea în bani gata cu	961 fl. 21 cr.	
in cassă s'au aflat bani numerați	285 fl. 63 cr.	
in obligațiuni s'au aflat :		
percepțiunea cu	45.588 fl. 69 cr.	
erogațiunea	— — — — —	
S'au aflat în cassă numerați	45.588 fl. 69 cr.	
Hosszu m. p.		
28/6 Pentru cupóne s'au încasat	381 50	
28/6 S'a cumpărat papirul de		

credit 5% jărădékölcsön nr. 40354 lit. B. cu cuponul dela 1 decembre 1888
 | 500 |

5/7 După 78 cupóne dela »Albina« precum și după 18 cupóne dela »Transilvania« pr. I/VII 87 și I/II 88 s'au încasat
 828 57 | |

5/7 Libelul nr. 2899 despre banii depuși în cassa de păstrare »Albina«, în care cu finea lui iunie 1887 au fost 15.881 fl. 85 cr., și în care cu 30 iunie 1888 se află în capital suma de 16685 fl. 86 cr., a crescut prin urmare dela 1 iulie 1887 până la finea lui iunie 1888 cu suma de
 | 804 01 |

5/7 Libelul nr. 3355 despre banii depuși la »Albina«, în care cu finea lui iunie 1887 au fost 977 fl. 28 cr. și în care cu 30 iunie 1888 se află în capital suma de 1026 fl. 75 cr. — au crescut prin urmare dela 1 iulie 1887 până la 30 iunie 1888 cu suma de
 | 49 47 |

6/7 Libelul nr. 1719 despre banii depuși la »Albina« în care cu finea lui iunie 1887 au fost 53 fl. 87 cr., și în care cu 30 iunie 1888 se află în capital suma de 63 fl. 41 cr., — au crescut prin urmare dela 1 iuliu 1887 până la 30 iunie 1888 cu suma de
 | 9 54 |

7/7 S'a cumpărat papirul de credit 5% jărădékölcsön nr. 39.112 în valóre nominală de 1000 fl. cu cuponul dela 1 decembre 1888
 | 1000 — |

7/7 Dl Alexiu Toader preot în Ciudanoveț solvește suma subscrisă în Oravița pentru fondul de teatru
 5 — | |

7/7 G. Szerb solvește taxa anuală pro 1888
 5 — | |

Suma totală 2466 91 47951 68

EROGATE.

1887 6/11 Domnului Iosif Vulcan, ca recompensă speselor avute cu ocaziunea adunării generale la Oravița
 75 81 | |

1888 4/5 Pentru cumpărarea hârtiei nr. 954 sub postul percepțelor 3 în valóre de 1000 fl. s'au plătit
 885 40 | |

S'a scontrat cassa în 21/6 1888, aflându-se erogațiunea în bani
 961 fl. 21 cr. | |

Hosszu m. p.
21/6 Nicolae Oncu, plătindu-și datoria de 50 fl., obligațiunea s'au erogat (veđi post perc. nr. 3 ex. 1885)
 | 50 — |

28/6 Pentru cumpărarea hârtiei nr. 40354 sub postul percepțelor 5 în valóre de 500 fl. s'au plătit
 447 24 | |

7/7 Pentru cumpărarea hârtiei nrul 39112 sub postul percepțelor 10 în valóre de 1000 fl. s'au plătit
 907 28 | |

	Bani gata fl. cr.	Papire fl. cr.
Pentru porto, hârtie și alte spese cancelariale s'a solvit suma de	4 30	
Suma totală	2320 03	50
<i>Cu finea anului 1887/8 s'a aflat:</i>		
I. in bani gata: Percepțiunea cu	2466 91	
Erogațiunea cu	2320 03	
a ramas prin urmare in cassă bani gata		146 88
II. In papire: Percepțiunea cu	47951 68	
Erogațiunea cu	50 —	
a ramas prin urmare in cassă papire in suma de		47901 68
Prin urmare starea fondului cu totul face suma de		48048 56

Budapesta in 18 iulie 1888.

George Szerb m. p.
cassar.

Vidi Pentru conformitate
cu originalul
Szerb.
Hosszu,
presedinte.

Carmen Sylva intre copii.

— Veți ilustrațiunea din nr. acesta. —

Regina României este cunoscută in lumea cultă nu numai ca poetă, ci totodată și ca prietena copiilor. Una din plăcerile cele mai gingașe ale reginei — poete din București este s'adune copiii in giurul ei și să le facă bucurie. Și 'n v'era acesta s'a petrecut in palatul de v'era dela Cotroceni o astfel de serbătoare a copiilor, despre care relatarăm și noi in timpul acela.

Regina — poetă petrecând v'era acesta o lună de zile la băi de mare, ș'acolo a ramas prietena copiilor. A adunat in mai multe rânduri copiii oșpeților dela băi, le-a făcut mici plăceri, le-a dat suveniri și le-a spus povești.

Un pictor de acolo a eternizat un astfel de moment. După schița lui s'a făcut ilustrațiunea ce publicăm in nr. acesta.

I. H.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Șoiri literare și artistice. *Dl Th. D. Speranță* profesor in București, a isprăvit de curând o dramă orginală, pe care a presintat-o Teatrului Național; dsa lucrăză acuma la o comedie. — *Statua lui Miron Costin* s'a inaugurat la Iași in 14/26 l. c. cu mare solemnitate; conform programei, au vorbit dnii M. Cogălnicean, N. Ionescu și primarul V. Pogor, séra s'a făcut iluminațiuni și foc de artificii. — *Statua lui Asachi* se redică in cursul anului viitor; comitetul constituit inainte cu șese ani pentru redicarea statuei ș-a inceput din nou activitatea. — *La Iași* are să apară in curând o revistă literară și știintifică, sub redacțiunea unui grup de studenți ai universității din tóte facultățile.

Operele Carmen Sylvei până acuma apărute tóte nemțesce, — sânt următóarele: »Romänischen Dichtungen«, edate și amplificate de Mite Kremnitz, ediția II; »Stürme«, ediția II; »Iehovah«, ediția II; »Aus Carmen Sylva's Königreich«, doue tomuri; »Pelleschmärchen«, ediția III; »Durch die Jahrhunderte«, ediția II; »Meine Ruh«, un volum de poezii; »Island-

fischer«. De Pierre Loti. Traducere de Carmen Sylva. Ediția II; »Aus zwei Welten«. Roman de Dito și Idem. (Mite Kremnitz și Carmen Sylva); »Feldpost«, roman de Dito și Idem; »Astra«, roman de Dito și Idem; »Ana Boleyn«, tragedie istorică de Dito și Idem; »In der Irre«, un volum de novele de Dito și Idem.

Istoria diecesei române gr.-catolice a Oradei-mari, partea a II-a, 9 cöle in 8° mare, tipar cicero și garmond, de dl dr. Ioan Ardelean, profesor in Blaș, a eșit din imprimaria seminarului archidiececan gr.-cat. din Blaș. Acesta parte cuprinde istoria specială a Romänilor gr.-cat din diecesa romano-cat. a Oradei-mari inainte și după propagarea calvinismului, descrie grelele, prin care au trecut Romänii gr.-cat. din acea diecesă, până la restaurarea ierarhiei gr.-cat. (1777) și enaréză întâmplările acesteia până la mórtea episcopului de b. m. Ignățiu Darabanth (1085). Umând metódu analitic a posterior, se țese istoria pe baza documentelor scóse din arhivul dela »Propaganda Fide« din Roma și dintr'al episcopiei române gr.-cat. a Orădii-mari, precum și din colecțiunea fericitului E. Hurmuzuchi, din renumitul op al lui Bunyitay V. »Nagy-Várad Egházttörténelme« ș. a. m.

Higiiena poporală a dlui dr. Vuia, a cărei a doua edițiune peste câteva zile are se apară, a fost aprobată și de ministerul din Budapesta pentru școlele medii de ambele sexe.

»**Elementele de istoria naturală**« pentru școlele poporale, de dr. Daniil P. Barcian, curs. I. și II., aprobate de Venerabilele Consistóre din Sibiiu, Arad și Caransebeș, s'au aprobat și de inaltul minister reg. ung. de culte și instrucțiune publică sub nr. 16524/1887.

Calindare pe 1889. Literatura noastră calendaristică, precum se vede, este bine sprijinită, căci cälindarele noue au și inceput să apară. De odată primirăm doue: »*Amicul poporului*« apărut la Sibiiu. Acesta, afară de partea calendaristică, cuprinde o novelă »*Aliută*« de Nica Gano: Petre-Voinicul, poveste de Gr. Sima al lui Ion, care întâia óră s'a publicat in fóia noastră: *Advocatul gonit din raiu*, snóvă de P. Ispirescu, publicată întâiu asemenea în fóia noastră; mai mulți articoli instructivi și poezii reproduce din Alecsandri, M. Eminescu, M. Poni, Veronica Micle, I. H. Lăpădat și de alții, precum și anecdote. Prețul 50 cr. De vëndare la Kraftt in Sibiiu. — *Noul calindar*, a apărut la Brașov, in tipografia Alecsi. Ca lectură ofere o novelă de Th. Alecsi, o poezie, articoli instructivi, glume, cu câteva ilustrațiuni. In frunte se află portretul generalului Trăian Doda, urmat in text de ó schiță biografică. Prețul 30 cr.

Academia Română va publică in curând un glosar de documente vechi slavonesci, grecesci, nemțesci și franțuzesci, culese la diferite ocațiuni de membrii Academiei prin bibliotecile străine.

Diaristic. *La Iași* are să iésă in curând un nou diar antidinastic.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Șoiri teatrale și musicale. *Dsóra Theodorini* a dat in septemăna trecută un concert la Galați, care a avut succes mare. — *Dl Vintilă Rosetti*, directorul diarului »*Romänul*«, a fost numit de cătră regele Carol membru represintant al primăriei capitalei București, in comitetul teatrelor.

Societatea pentru fond de teatru român astăzi sâmbătă ș-a deschis adunarea generală in Lugos, sub

presidiul redactorului foii noastre, în preința unui public numeros. În nr. viitor vom publica raporturi amănunțite; acuma anticipăm discursul de deschidere, raportul secretarului și al cassarului.

Reuniunea română de cântări din Sibiu a început repetițiile sale joi în 27 septembrie și se vor continua de două ori pe săptămână, luni și joia. Inscriserile se fac atunci de către dirigentul reuniunii dl George Dima.

CE E NOU?

Soiri personale. *Archiducele Carl Ludvoic* și soția sa au petrecut zile frumoase la Sinaia; la plecare dâșii au fost însoțiți de regele și regina până la Predeal. — *Principele Vales* va face în cuvând o vizită la castelul Peleş din Sinaia, unde va sta șese zile apoi va vini în Ardeal, cu moștenitorul de tron Rudolf, să ia parte la vânătoarea cea mare de urși ce se va face prin mijlocul lui octombre la Ghiurghiu. — *Contele Albin Csáky*, comite suprem al comitatului Sepeș și vicepresident al casei magnatilor, a fost numit de către Maj Sa regele, ministru al cultelor și instrucțiunii publice, în locul decedatului Trefort. — *Dl Stefanescu*, profesor la universitatea din București, a fost ales printre vi e-președinții congresului geologic, care s'a deschis la Londra în 17 septembrie. — *Dșóra Iulia Hasdêu*, fiica dlui B. P. Hașdêu, care s'a întors bolnavă din Paris în România, merge în spre bine cu sănătatea. — *Dl Andrei Popovici*, preot gr. c. din Vereșmart și asesor consistorial în archidieceza Blașului, a fost distins de către Maj. Sa cu crucea de aur pentru merite pe terenul bisericesc și școlar. — *Dl Dionisiu O. Olinescu*, corespondentul nostru din Cernăuți, a fost numit concipist la direcțiunea financiala din Bucovina.

Hymen *Dl dr. Ștefan Petrovici*, candidat de avocat în Lugoș, la 4/16 septembrie ș-a serbat cununia cu dâșna veduvă Aurelia Șerban n. Ianculescu.

Cununie srălucită la Sinaia. Joi 8 (20) septembrie, s'a sêversit la Sinaia căsătoria religioasă a dlui colonel Sergiu Voinescu, prefectul poliției capitalei București cu dșóra Natalia Romalo, dșóra de onore a Reginei. Nuni au fost dl N. Crețulescu și dna Suțu, născută Romalo. La cununie a asistat și Regina, precum și un numeros și distins public. După terminarea cununii s'a dat la castelul Peleş un prând intim.

Condamnarea generalului Trălan Doda, conform opiniunii maniestate de cele mai multe țiare nu se va aprobă de către forul de cassatiune, căci este cu neputință ca cineva să pôtă fi condamnat în absență, neascultându-se nici măcar apêratorul seu. Intr'aceea, dl Carol Eötvös, apêratorul dlui general, a înaintat la Curie recursul de nulitate, care a fost publicat și 'n țiare și care susține că pentru asemenea motiv încă nu s'a intentat proces nimenuia. În sêra când s'a pertractat procesul, clasa inteligentă română din Arad și din giur s'a intrunit la o cină comură, luând parte și dl Eötvös, precum și câteva dame ca dâșnele Oncu, Velici, Olariu și dșóra Hodoș. S'au țis și câteva toasturi; primul a fost pronunțat de dl dr. Nicolae Oncu în onorea generalului Doda, apoi dl M. B. Stanescu portă un toast pentru dl Eötvös, care respunse în termeni călduroși și închină pentru dame: mai vorbiră dnii G. Lazaru, V. Mangra și dr. C. Diaconovici.

Procesul părintelui dr. Vasille Lucaciu. Precum se șcie, părintele dr. Vasille Lucaciu, preot gr.

e. în comuna rurală Șisești din Sătmar, a fost pus anul trecut în arest preventiv pentru o dare de sêmă ce a făcut alegătorilor ca delegat la conferința națională din Sibiu. După o lună de țile inse i s'a redat libertatea, susținându-se acusa pentru agitație. Dsa a apelat în contra acestui decis, inse acuma și tabla regescă l-a aprobat. Astfel dl Lucaciu are să se presintese în curênd înaintea tribunalului din Sătmar unde i se va judecă procesul.

Honorarele țiarului „Times”. Nici un țiar pe lume nu dă mai mari honorare raportorilor și corespondenților sei, ca »Times« din Londra. Blovitz, corespondentul din Paris al țiarului britic, primeșce pe an 3200 punți st., adecă 80.000 franci. Corespondentul Lowe din Berlin primeșce 2000 p. Raportorul din Viena are cât și cel Berlin, cel din Roma inse are numai 1000 p. și locuință liberă, tot așă raportul Simpson din Petersburg. Chiar și corespondenții din orașe mai mici, care intr'un an abia scriu câte 10—12 colone în »Times«, au honorare câte de 600—1000 p. În întreg luat, pe an își plăteșce »Times« corespondenții sei cu 800.000 franci.

Pescii călători. Se scrie din Berna: Ne aflăm în timpul turistilor și cu tôte acestea gustosul saumon, care la acêșă epocă a anului ne vizitêză în mare număr nu se vede mai de loc. S'a prins căti-va în Rin și Aar, dêră acêșta nu se pôte compara cu ceea-ce se pretinde în fie-care an. După cum se șcie, somonii se nasc în apele curgătore ale riurilor din intru țerei; abia capătă puțină putere pentru a călători, și se coboră în mare, unde în puțin luni se fac fôrte mari. Ei sunt desemnați cu numele de parr; smolts sêu prilses, după mărimea lor. După ce au petrecut șese sêu șapte luni în apele sêrate, micii somoni devin în destul de mari pentru a putea să se întorcă în locurile unde s'au născut. Tocmai în acest moment psihologic riveranii le întind tôte curșele pentru a-i putê prinde. Din nenorocire, Olandesii se țin la gurile Rinului; ei nu lasă să le n'ai scape decât cei mici, toți ceilalți fiind prinși prin tot felul de curșe pe care le pun d'alungul brațului fluviului. Astfel supușii regelui Wilhelm al Olandei au prins, dela 28 iuliu până la 4 august, 12,236 somoni, adecă 1,5000 pe ți. Cealaltă parte a Europei ar fi mulțămită d'a prinde intr'un an atâția somoni pe cât, prinde Olanda intr'o singură ți. Riveranii Rinulu, pun în fie-care an milioane de oue de somoni în Rin, ceea-ce convine fôrte mult pescarilor Olandesi.

Șoiri scurte. *Imprumutul comunei București* de 13 milioane a fost acoperit aprôpe de cinci ori; din cauza acêșta sub-scriitorii nu vor putê beneficia decât de 17 la sută.

Necrolog. *Eufemia de Horvath* n. Lobonțiu, soția dlui Simeon de Horvath, procuror reg. în Deva, a încetat din viêtă la 7/19 septembrie, în Sibiu în etate de 42 ani, lăsând în doliu, afară de soțul seu, doi fi, o fică și numeroși consângeni.

Călindarul sêptemânei.

Diua sêpt.	Călindarul vechiu	Călind nou
Dumineca după Înălț. S. Cruci Ev. dela Marcu c. 8, st. 34, gl. 5 a inv. 3		
Duminecă	18 Cuv. Eumeniu	30 Ieronim
Luni	19 Mart. Trofim	1 Remigius
Mărți	20 Mart. Eustatui	2 Leodegar
Mercuri	21 Ap. Codrat	3 Ilariu
Joi	22 S. Foca	4 Francisc
Vineri	23 † Zem S. Ioan Bot.	5 Placidus
Sâmbătă	24 Mart. Thecla	6 Bruno

Proprietar, redactor respunďător și editor: **IOSIF VULCAN.**

Cu tipariul lui Otto Hûgel în Oradea-mare.